

A Szabó Ervin Könyvtár Igazgatóságának

Tisztelt Elvtársak !

Megtisztelő felszólításuknak, hogy írjam meg emlékeimet Szabó Ervinről, csak nagyon habozva tehetek eleget. Részenben a körülmények, de valószínűleg elsősorban karakterem akkori fejlettségi foka idézték elő, hogy azzal a három idősebb kortársammal, akinek személyisége és műve legdöntőbben hatott fejlődésemmre, alig alakult ki személyes kapcsolat. Vonatkozik ez Ady Endrére, Bartók Bélára és Szabó Ervinre.

Szabó Ervint a Társadalomtudományi Társaságban ismertem meg. Persze ez az ismeretség abból állott, hogy én tiszteltem őt és természetesen különösen eleinte, alig vett tudomást létezéséről. Néha a Társaság ülésein találkoztunk, néha priváthelyeken /egyszer az ő lakásán is/, legtöbbször a Fővárosi Könyvtársban, ahol bibliográfiai tanácskérés végett kerestem fel. A dolog természeténél fogva elsősorban szocialista irodalomról volt szó. Ez iránti érdeklődésem meglehetősen korai, és főleg a modern drámáról írott könyvem előkészítése és megírása vezetett oda, hogy Marx műveit tanulmányozzam. Itt a Szabó Ervin-féle válogatott kiadásnak fontos része van, hiszen ezen keresztül került kezembe a "Gotai program bírálata". Megpróbáltam a kortárs szociáldemokrata teoretikusokat is olvasni, de Kautsky egyenesen viszatasztáló benyomást tett rám és akkoriban se Plechanow, se Mehring nem inspirált. Szabó Ervin, akihez tanácsért fordultam, hogy ebből a problémakörből még mit olvassak, a francia szindikalistákat ajánlotta nekem. Itt megemlítette Sorel is, persze bizonyos szkeptikus fenntartásokkal. Az én szellemi fejlődésemmre azonban éppen neki volt a legnagyobb hatása. Pozitíven, amennyiben fokozta ellenszenvemet a marxista elmélet minden revíziós vagy opportunistá interpretációjával szemben; negatíven, amennyiben a pusztán közvetlen osztályharcot mitizáló pártfelfogás eluralkodott elméleti beállítottságomon. /Még 1919-ben az "Egység okmányáiban" közölt cikkem is ezt az

irányzatot juttatja kifejezésre./

Közelebbi viszony köztünk később sem alakult ki. Csak annyit említhetek, hogy Szabó Ervin 1915-ben vagy 16-ban egyszer meghívott Babits Mihállyal, Balázs Bélával és Gábor Andorral együtt, hogy a magyar írók esetleges háboru ellenes fellépéséről tanácskozzunk. Az összejövetelnek nem volt folytatása. 1917-18-ban néhányszor összejöttünk, hogy az akkor alakult Szellemi Tudományok Szabad Iskolájának működését összehangba hozzuk a Társadalomtudományi Társaság párhuzamos rendezvényeivel. Szabó Ervin törekvéseinket bizonyos rokonszenvenvel kísérte.

Ez minden, amit Szabó Ervinnel való személyes kapcsolataimról mondhatok. Sorel hatása akkori világképemre, e hatásnak túlhaladása már nagyon messze elvezetne ettől a kérdéstől.

Kommunista üdvözlettel

Budapest, 1968. március 19.

Lukács György

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.